

50251806 : สาขาวิชาการศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้/อัตลักษณ์/ชาวเลมอแกน

สมเกียรติ สัจจารักษ์ : แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวเลมอแกน. อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ : ผศ. ดร. ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ อ.ดร. นฤมล อรุโณทัย และ อ. ดร. ภัทรพล มหาจันทร์. 268 หน้า.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์และการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชาวเลมอแกนในปัจจุบัน 2) ศึกษาการสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวเลมอแกน และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวเลมอแกน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มชาวเลมอแกน เกาะเหลา เกาะช้าง และเกาะพยาม จังหวัดระนอง จำนวน 459 คน กลุ่มชาวเลมอแกนอ่าวบอนใหญ่ หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา จำนวน 220 คน และกลุ่มชาวเลมอแกนหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 595 คน กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวเลมอแกน จำนวน 21 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์ สังเกต สันทนากลุ่ม และสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพอัตลักษณ์ของชาวเลมอแกนในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอัตลักษณ์ด้านการตั้งถิ่นฐานและลักษณะที่อยู่อาศัย ด้านวิถีชีวิต สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาวเลมอแกนและกลุ่มชนอื่น ๆ รวมทั้งอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการแต่งกาย และด้านอาหารการกิน ส่วนอัตลักษณ์ที่ยังคงอยู่แต่กำลังตกอยู่ในสถานะที่ใกล้จะสูญหาย ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพและการทำมาหากิน และอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านภาษา ศิลปะ ความเชื่อ พิธีกรรม และระเบียบประเพณี กลุ่มชาวเลมอแกนอ่าวบอนใหญ่ หมู่เกาะสุรินทร์ สามารถรักษาอัตลักษณ์ไว้ได้ค่อนข้างมากทั้งด้านภาษา ศิลปะ ความเชื่อ พิธีกรรม และระเบียบประเพณี ส่วนชาวเลมอแกนหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ตนั้นสามารถรักษาอัตลักษณ์ไว้ได้ค่อนข้างน้อย

2. การสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวเลมอแกน ผู้เป็นพ่อทำหน้าที่ถ่ายทอดวิธีการสร้างบ้าน สร้างเรือ เครื่องมือทำมาหากิน การจับปลา การดำหอย ดำปลิง รวมถึงการดูแลสุขภาพ และแหล่งอาหารในทะเลให้ลูกผู้ชาย ส่วนผู้เป็นแม่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการหุงหาอาหาร การหักกับข้าวด้วยการเจาะหอยดิบ หาเพรียงทราย การหาผักป่า การดูแลรักษาความสะอาดบ้าน รวมทั้งการจักสานให้ลูกผู้หญิง โดยใช้วิธีการทำให้ดู ฝึกให้ทำตาม ชี้นำ ชาวเลมอแกนสืบทอดวัฒนธรรมด้านภาษาให้กับคนรุ่นหลัง ด้วยการพูดคุยสื่อสารกันเป็นภาษามอแกน เรื่องเล่า เหตุการณ์ นิทาน และบทเพลง ถูกถ่ายทอดให้แก่เด็กรุ่นหลังด้วยวิธีการเล่าเป็นภาษามอแกน ไม่มีการบันทึกเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนการสืบทอดอัตลักษณ์ด้านความเชื่อและพิธีกรรมนั้นจะถ่ายทอดผ่านผู้นำพิธีกรรม หรือ โต๊ะหมอ และผู้อาวุโสในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด

3. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวเลมอแกนที่เหมาะสมจะต้องเป็นการทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกันระหว่างกลุ่มชาวเลมอแกน หน่วยงานรัฐ และหน่วยงานเอกชน โดยมีหน่วยงานหลักคอยทำหน้าที่ดูแลและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ คือ 1) ศึกษาเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐาน 2) ร่วมงานกันหลากหลายฝ่าย 3) มากมายด้วยกิจกรรม 4) ทำเชิงบูรณาการ และ 5) ประสานเพื่อให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ภาควิชาการศึกษาศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2. 3.

50251806 : MAJOR : LIFELONG EDUCATION AND HUMAN DEVELOPMENT PROGRAM.

KEY WORDS : APPROACH TO ENHANCE LEARNING / IDENTITY / THE SEA GIPSIES : MOKEN.

SOMKIAT SADJARAK : APPROACH TO ENHANCE LEARNING ON THE PRESERVATION OF MOKEN GYPSIES' IDENTITY. THESIS ADVISORS, ASST. PROF. KIRIBOON JONGWUTIWES, Ph.D. , NARUMON ARUNOTHAI, Ph.D. AND PATTARAPON MAHAKAN, Ph.D. 268 pp.

The purposes of this research are as follows : 1. To study the unique identity of the Moken Sea Gypsies and the current maintenance of such identity ; 2. To study the transmission of identity among the Moken Sea Gypsies ; 3. To study the approach to enhance learning on the preservation of Moken Gypsies' identity. The population included in this research is composed of the Moken Sea Gypsies living in the following locations : those inhabiting Koh Lao Island, Koh Chang Island, and Koh Phayam Island in Ranong Province (459 persons) ; those inhabiting Aao Bon Yai Island and Surin Islands in Phangnga Province (220 persons) ; and, the group inhabiting at Rawai Beach in Phuket Province (595 persons). Also, 21 persons who are involved with the Moken Sea Gypsies and 5 experts in the field were interviewed. The process used in this research is Qualitative Research involving synthesis of documents, surveys, observation, group conversations, and interviews.

The research findings, in summary, are as follows

1) The identity of the modern Moken Sea Gypsies has changed significantly from that of their ancestors, most especially with respect to the locations in which they live, their way of life, their social structure, their inter-community relationships and their relationships with the community at large. In addition changes have occurred with respect to cultural aspects, especially their apparel and diet. Furthermore, there are elements of their identities which are still extant but are close to extinction, that is, their occupational and cultural identities especially their language, art forms, beliefs, rituals, customs, and traditions. The Moken Sea Gypsies who live in Aao Bon Yai and the Surin Islands have been more successful in their ability to preserve their identities with respect to language, arts, beliefs, practices, and custom. The Moken Sea Gypsies in Rawai Beach, on the other hand, have not been so successful in preserving their identity.

2) The responsibility for the transmission of the Moken Sea Gypsy identity is variously assigned. Fathers pass onto their sons knowledge about home building, boat construction, and making tools used in his craft, as well as how to fish, dig for oysters, and locate sea cucumbers. They also pass on knowledge about how to understand wind currents and sources of food in the sea. As for the mothers of the family, it is their responsibility to pass over to their daughters how to cook food, how to seek and dig out clams, search for eatable barnacles, locate wild plants and vegetables, as well as clean and take care of the family home and to weave mats and utensils. These skills are passed on through observation and following the actions and advice of the father or mother. The Moken Sea Gypsies transfer their cultural artifacts and language skills to subsequent generations by oral communication in the Moken language via story telling, historical events, and folk tales. Song lyrics composed in the Moken language are conveyed to children. Writing is not used to record events or stories. As for the passing on of beliefs, traditions, and practices, these spiritual elements are handed down by ceremonial leaders or "to moh" or community elders.

3) The approach to enhance learning on the preservation of Moken Gypsies' identity is to utilize an integrated approach encompassing the Moken Sea Gypsies themselves, various government agencies, and selected private organizations. Major organization exist which can serve to control and coordinate the smaller organization which are directly involved in this process. The study should be organized as follows, 1. Gather basic information ; 2. Arrange for a number of organizations to work together ; 3. Create a number of activities ; 4. Integrate these activities ; and, 5. Provide a process for continuous coordination and implementation.

Department of Education for Human and Social Development, Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2011

Student's signature.....

Thesis Advisors's signature 1. 2. 3.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวเลมอแกน” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คีรีบุญ จงวุฒิเวศย์ อาจารย์ ดร.นฤมล อรุโณทัย และอาจารย์ ดร.ภัทรพล มหาจันทร์ ที่ได้กรุณาดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษา ติดตามการวิจัยในครั้งนี้มาโดยตลอด ข้อเสนอแนะที่ได้จากท่านเป็นแนวทางและกำลังใจให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นในการทำวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลงได้ด้วยความสำเร็จของผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิตพงศ์ นันทนาเนตร และรองศาสตราจารย์ ดร.วชิราพร อัจฉริยโกศล ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ตลอดจนรับเป็นคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประพนธ์ เรืองณรงค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตร พงศ์วัชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และอาจารย์อาภรณ์ อุกฤษณ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวเลมอแกนในครั้งนี้เป็นอย่างดี กราบขอบพระคุณ วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดระนอง และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวเลมอแกน ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการทำวิจัยมาโดยตลอด และขอขอบคุณชาวเลมอแกนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ คุณกฤษ-คุณพรจันทร์ ศรีฟ้า บริษัท คุระบุรี กรีนวิว รีสอร์ท แอนด์ ทราเวล จำกัด อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์การเดินทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้เป็นที่รัก และพี่ ๆ ที่คอยให้กำลังใจ และให้ทุนทรัพย์สำหรับการศึกษา และขอขอบใจน้อง ๆ และหลาน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด จนทำให้การดำเนินการวิจัยและการศึกษาประสบความสำเร็จ